

Ka'be Ke Baare Mein Dilchasp Ma'lumat (Gujarati)

કા'બે કે બારે મેં દિલચસ્પ મા'લૂમાત

કુદ સફેલત 26

રીતે તરીકત, રહીરે અહેવાસ સુન્નત, બાળિયે દા'વતે ધર્મભૂમિ, દુસ્ત અસ્વામા મૌલાના અનુ વિશ્વાસ
મુહમ્મદ ઇલ્�યાસ અતાર કાહિરી રજવી

كتاب
الكتاب

**الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَكَابِدُ فَاعُوذُ بِإِلٰهِنَا مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ يَسِّرْ إِلٰهِ الرَّحْمَنِ التَّرْجِيمُ**

કિતાબ પઠને કી દુચા

અજ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્તત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હજરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અતાર કાદિરી રજવી

દીની કિતાબ યા ઈસ્લામી સબક પઠને સે પહોલે જૈલ મેં દી હુઈ દુઆ
પઠ લીજિયે એન શاءُ اللّٰهُ عَزَّ ذَلِقُ كુછ પઢેણે યાદ રહેણા. દુઆ યેહ હૈ :

**اللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَلْأَشْرُ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْأَكْرَامِ**

તરજમા : એ અલ્લાહ ઉર્જીજ ! હમ પર ઈલ્મો હિકમત કે દરવાજે ખોલ દે ઓર
હમ પર અપની રહમત નાજિલ ફરમા ! એ અજમત ઓર બુઝુગ્ગી વાલે !

(المُسْتَغْرِفُ ج 4، دارالمحکم بیروت)

નોટ : અવ્યાલ આભિર એક એક બાર દુરેદ શરીફ પઠ લીજિયે.

તાલિબે ગમે મદીના

વ બાદીઅ

વ મજિફરત

13 શવ્યાલુલ મુકર્મ 1428 હિ.

કા'બે કે બારે મેં હિલયસ્પ મા'લૂમાત

યેહ રિસાલા (કા'બે કે બારે મેં હિલયસ્પ મા'લૂમાત)

શૈખે તરીકત, અમીરે અહલે સુન્તત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી હજરત અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અતાર કાદિરી રજવી જિયાઈ ને ઉર્દૂ જબાન મેં તહરીર ફરમાયા હૈ.

ટ્રાન્સલેશન ડિપાર્ટમેન્ટ (દા'વતે ઈસ્લામી) ને ઈસ રિસાલે કો ગુજરાતી રસ્મુલ ખત મેં તરતીબ દે કર પેશ કિયા હૈ ઓર મકતબતુલ મદીના સે શાઅએ કરવાયા હૈ. ઈસ મેં અગર કિસી જગહ કમી બેશી પાંચેં તો ટ્રાન્સલેશન ડિપાર્ટમેન્ટ કો (બ જરીઅએ મકતૂબ, ઈમેઇલ યા sms) મુતલાઅ ફરમા કર સવાબ કર્માઈયે.

રાખિતા : ટ્રાન્સલેશન ડિપાર્ટમેન્ટ (દા'વતે ઈસ્લામી)

મકતબતુલ મદીના, સિલેક્ટેડ હાઉસ, અલિફ કી માસ્જિદ કે સામને,

તીન દરવાજા, અહમદાબાદ 1, ગુજરાત, ઈન્ડિયા

MO. 98987 32611 Email : hind.printing92@gmail.com

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِإِنَّمَا اللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ધાર્મિક મજમૂન “આશિકાને રસૂલ કી 130 હિકાયાત” કે સર્ફથા 202 તા 226 સે લિયા ગયા હૈ

કા'બે કે બારે મેં દિલયસ્પ મા'લૂમાત

દુઃખાએ અતાર

યા ઈલાહી જો કોઈ રિસાલા ! “કા'બે કે બારે મેં દિલયસ્પ મા'લૂમાત” કે 25 સર્ફહાત પછ યા સુન લે ઉસ કો કા'બાએ મુશર્ફા કે તવાફ કી બાર બાર બાર સાચાદત ઈનાયત ફરમા ઔર બાર બાર ગુમબદ્દ ખાતરા કે જલ્વે દિયા ઔર ઉસ કી બે લિસાબ મગફિત ફરમા.

أَمْبَينْ بِجَاهِ النَّبِيِّ أَكْمَيْنْ قَبْلَ إِقْدَادِ تَعْالَى عَلَيْهِ دَيْنُهُ وَسَلَّمَ

દુર્દ શરીફ કી ફળીલત

કા' ચَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰيْهِ وَآلٰهِ وَسَلَّمَ એનાત, શાહે મૌજૂદાત

ઈશ્રાદ હૈ : જિસ ને મુઝ પર એક બાર દુર્દે પાક પઢા અલ્લાહ ઉર્જીલ
ઉસ પર દસ રહમતે ભેજતા હૈ.
(મુલિમ ચ ૨૧૬ હદિથ)

صَلُوٰوَاتٰ عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ

મક્કાએ મુકર્મા કી સાબ સે અગ્રીમ

કિયારાત ગાહ કા'બાએ મુશર્ફા હૈ. હર મુસલ્માન ઈસ કે દીદાર વ તવાફ કે લિયે બે કરાર રહતા હૈ. કા'બતુલ્લાહ કે બારે મેં બા'જ દિલયસ્પ મા'લૂમાત પેશ કી જાતી હૈં. કુરાને કરીમ મેં કઈ મકામાત પર કા'બા શરીફ કા જિકે ઐર કિયા ગયા હૈ. ચુનાન્યે પારહ અવ્યાલ સૂરતુલ બકરહ આયત 125 મેં રજુલ ઈબાદ ઉર્જીલ ઈશ્રાદ ફરમાતા હૈ :

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا (ب، البقرة: ١٢٥)

تَرَجُّمَهُ كَنْجُولَهِ إِيمَانٌ : أَوْرَ يَاَدَ كَرَوْ
جَبَ هَمَ نَهِيَّ دَرَ كَوْ لَوْغَوْ كَهِ لِيَهِ
مَرَجَعَهُ أَوْرَ اَمَانَ بَنَاهَا.

حرم مें दरिन्दे शिकार का पीछा नहीं करते

इस आयते करीमा के तहूत सदूल अङ्गाजिल हजरत
अल्लामा मौलाना सचिव मुहम्मद नहीं मुद्दीन मुरादाबादी
भगवान्नुल ईरफान में लिखते हैं : (इस आयते
मुबारका के लक्ष) “बैत” से का’बा शरीर मुराद है और इस में
तभाम हरम शरीर दाखिल। “अम्न” बनाने से येह मुराद है कि
हरमे का’बा में कत्लो गारत हराम है या येह के वहां शिकार तक
को अम्न है यहां तक के हरम शरीर में शेर भेड़िये भी शिकार का
पीछा नहीं करते छोड़ कर लौट जाते हैं। एक कौल येह है कि मोमिन
इस में दाखिल हो कर अजाब से मामून (महकूज) हो जाता है।
हरम को इस लिये “हरम” कहा जाता है कि इस में कत्ल, शिकार
हराम व ममून है।

(تفسیرات احمدیہ ص ۳۴)

अगर कोई मुजरिम भी दाखिल हो जाए तो वहां इस से तअरुؤ
(या’नी रोक टोक) न किया जाएगा।

(تفسیر نسفی ص ۷۷)

کا’بा सारे جहान के लिये राहनुमा है

अल्लाहु رहमान का पारह 4 सूरहे आले ईमरान आयत नम्बर
96 में फरमाने आलीशान है :

**إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وَضَعٌ لِلنَّاسِ
الَّذِي بِكَلَّةٍ مُبِرَّ كَوْهُدَرِي
لِلْعَلَيْيَنَ**

تَرَجُّمَهُ كَنْجُولَهِ إِيمَانٌ : بेशक सब में
पहला घर जो लोगों की ईबादत को मुकर्रर
हुवा वोह है जो मक्के में है, बरकत वाला
सारे जहान का राहनुमा।

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફ્તી અહમદ
 યાર ખાન ઉન્નીયે રજૂહી હુક્મી ઈસ આયતે કરીમા કે તથૃત તહરીર ફરમાતે
 હું : એ મુસલ્માનો ! યા એ સારે ઈન્સાનો ! યકીન સે જાન લો, કે
 સારી દુએ જમીન પર સબ સે પહુલે ઔર સબ સે અફ્જલ ઘર જો
 લોગોં કે દીની ઔર દુન્યવી ફાઅદોં કે લિયે પૈદા કિયા ગયા ઔર
 બનાયા ગયા વોહી હૈ જો કે મક્કા શરીફ મેં વાકેઅ હૈ, ન બેતુલ
 મુકદસ જો દરજે મેં ભી કા'બે કે બા'દ હૈ ઔર ફરીલત મેં ભી.

(તફ્સીરે નઈમી, જિ. 4, સ. 29 મુખ્તસરન)

“અલ્લાહ કા પાક ઘર” કે બારણ હુરુફ કી નિરબાત

સે કા'બા શરીફ કે બારે મેં 12 મદની ફૂલ

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફ્તી અહમદ
 યાર ખાન ઉન્નીયે રજૂહી હુક્મી ઈસ આયતે હું : કા'બાએ મુઅઝ્જુમા કે ફાઈલ
 બે શુમાર હું, ઈન મેં સે કુછ અર્જ કિયે જાતે હું :

- ﴿1﴾ બેતુલ મુકદસ કે મશહૂર બાની હજરતે સુલૈમાન عَلَيْهِ السَّلَامُ હું,
 કે આપ ને જિન્નાત સે તા'મીર કરાયા મગર કા'બતુલ્લાહ કે મશહૂર
 બાની હજરતે ખલીલુલ્લાહ عَلَيْهِ السَّلَامُ હું ॥ ﴿2﴾ કા'બાએ મુઅઝ્જુમા
 મેં મકામે ઠબ્રાહીમ, સંગે અસ્વદ વગૈરા એસી કુદરત કી નિશાનિયાં
 મૌજૂદ હું જો બેતુલ મુકદસ મેં નહીં ॥ ﴿3﴾ કા'બાએ મુઅઝ્જુમા પર
 પરિન્દ નહીં ઉડતે બલ્કે ઈસ કે આસ પાસ ફટ (યા'ની હટ) જાતે હું
 ॥ ﴿4﴾ હરમે કા'બા મેં બુકરી ઔર શેર એક જગાહ પાની પી લેતે હું,
 વહાં શિકારી જાનવર ભી શિકાર નહીં કરતે ॥ ﴿5﴾ હરમે કા'બા મેં
 તા કિયામત જંગો કિતાલ હરામ હૈ ॥ ﴿6﴾ કા'બાએ મુઅઝ્જુમા સારે

હિજાજિયોં ખુસૂસન મક્કે વાલોં કી પરવરિશ કા ઝરીઆ હૈ કે વો એ જગહ ગૈર જી ઝરૂઆ (યા'ની બે આબો ગિયાહ) હૈ, જહાં માશ કે ઝરાએએ સબ નાપૈદ હૈનું મગાર વહાં કે બાશિન્ને દૂસરોં સે જિયાદા મજે મેં હૈનું, ગરજ કે વો એ જગહ સિર્ફ ઈબાદતોં કે લિયે હૈ ॥7॥ રબ તથાલા ને કા'બે કી હિજાજત ખુદ ફરમાઈ, કે ફીલ (યા'ની હાથી) વાલોં કો અબાબીલ સે મરવા દિયા ॥8॥ હજ હમેશા કા'બે હી કા હુવા બેતુલ મુકદ્દસ કા હજ કબી ન હુવા ॥9॥ અલ્લાહ કે આખિરી નાભી હુજૂર મુહમ્મદ મુસ્તાફા ﷺ કા'બાએ મુઅગ્રજમા કે પાસ મક્કા શરીર મેં પૈદા હુએ ॥10॥ રબ તથાલા ને કા'બે કે શહૂર હી કો બલ્લામીન (યા'ની અમ્ન વાલા શહૂર) ફરમાયા ઔર ઈસ્તી કી કસમ ફરમાઈ કે ફરમાયા : “وَهُذَا الْبَلْرَاءُ الْأَمِينُ”^١ તરજમાએ કન્જુલ ઈમાન : ઔર ઈસ અમ્ન વાલે કી શહૂર કી (કસમ) ॥11॥ કા'બાએ મુઅગ્રજમા કે પાસ એક “નેકી” કા સવાબ એક લાખ ઔર બેતુલ મુકદ્દસ કે પાસ પચાસ હજાર ॥12॥ ફિરિશ્ટોં ઔર બહુત સે અમિયા કા કિબ્લા કા'બા હી રહા ન કે બેતુલ મુકદ્દસ.

(તફસીરે નઈમી, જિ. 4, સ. 30, 31)

બીમાર પરિણે હવાએ કા'બા સે છલાજ કરતે હૈનું

સદરૂલ અફાજિલ હજરતે અલ્લામા મૌલાના સાથ્યદ મુહમ્મદ નઈમુદ્ડીન મુરાદઆબાదી ﷺ ખજાઈનુલ ઈરફાન મેં પારહ 4 સૂરએ આલે ઈમરાન કી 97વીં આયતે કરીમા

(તરજમાએ કન્ગુલ ઈમાન : ઈસ મેં ખુલ્લી નિશાનિયાં હોય) કી તફસીર મેં લિખ્યે હોય : જો ઈસ કી હુરમત વ ફરીલત પર દલાલત કરતી હોય, ઉન નિશાનિયાં મેં સે બા'જ યેહ હોય કે પરિન્દે કા'બા શરીફ કે ઊપર નહીં બૈઠતે ઓર ઈસ કે ઊપર સે પરવાજ નહીં કરતે બલ્કે પરવાજ કરતે હુએ આતે હોય તો ઈધર ઉધર હટ જાતે હોય ઓર જો પરિન્દ બીમાર હો જાતે હોય વોહ અપના ઈલાજ યેહી કરતે હોય કે હવાએ કા'બા મેં હો કર ગુજર જાઓ ઈસી સે ઉન્ને શિફા હોતી હોય ઓર વુહૂશ (યા'ની જંગલી જાનવર) એક દૂસરે કો હરમ મેં ઈઝા નહીં દેતે હતા કે કુતો ઈસ સર જમીન મેં હિરન પર નહીં દૌડતે ઓર વહાં શિકાર નહીં કરતે ઓર લોગોં કે દિલ કા'બાએ મુઅઝ્જીમા કી તરફ જિયતે હોય ઓર ઈસ કી તરફ નજર કરને સે આંસૂ જરી હોતે હોય ઓર હર શબે જુમુઆ કો અરવાહે ઔલિયા ઈસ કે ગિર્દ હાજિર હોતી હોય ઓર જો કોઈ ઈસ કી બે હુરમતી કા કસ્ટ કરતા હૈ બરબાદ હો જાતા હૈ.

(ખજાઈનુલ ઈરફાન)

કા'બે કી જિયારત ઈબાદત હૈ

હદીસે પાક મેં હોય : કા'બાએ મુઅઝ્જીમા દેખના ઈબાદત, કુરઆને અગ્રીમ કો દેખના ઈબાદત હૈ, ઓર આલિમ કા ચેહરા દેખના ઈબાદત હૈ. (ફર્ડોસ લા ખ્બાર, હદિથ ૨૭૧૧ જ ૨૭૧૧ ચ ૩૭૬). એક ઓર રિવાયત મેં હોય : જમજમ કી તરફ દેખના ઈબાદત હૈ.

(અખબાર મકા લા ફાકી જ ૧૪ ચ ૧૧૦૫ હદિથ)

کا'بा کیجلا ہے

ہجرتے ساییدونا اور نبیوں اور ائمماً سے فرماتے ہیں : نبیوں کی کریم صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ جب کا'بा شریف میں داخیل ہوئے تو اس کے گوشوں (یا'نی کوئوں) میں ہو آئی مانگی اور نماز ن پڑی ہتھا کے ہاتھ سے تشریف لے آئے جب نیکلے تو دو رکعت کے کا'بے کے سامنے پڑی اور فرمایا : یہ ہے کیجلا۔

(بخاری ج ۱ ص ۱۵۶) حدیث (۳۹۸)

مुفسیسی رے شاہیر ہکیمیں ہم مت ہجرتے میں کیا احمد یا ریاضیہ رحمةُ الحکیمان پر اپنے ”یہ ہے کیجلا“ کی وضاحت میں لیجاتے ہیں : یا'نی تا کیا مات کا'بा تماام میں سلبیاں کیجلا ہو یعنی کبھی منسوب (CANCEL) ن ہوگا، اس میں لاتیہ (یا'نی باریک) ہشارا اس ترکیبی ہو رہا ہے کہ کا'بے کا ہر ہی سارا کیجلا ہے سارا کا'بा نمازی کے سامنے ہونا جائزی نہیں۔

(بخاری احادیث مانا جاہ، جی. ۱، ص ۴۲۹)

کا'بے کے اندر نماز میں کہاں رکھ کرے ؟

شاہزادی کے ہشارے مکتبہ تعلیمیں کیا مبتدا 1250 سالہ اتھاں پر میشتمانیل کیتاب، ”بھارے شریعت میں ایک ایسا جگہ“ سالہ 487 پر مسکنیا نامبر 50 ہے : کا'بے کے میں اگر جمما کے اندر نماز پڑی، تو جس رکھ یا چھپے پکھے، کا'بے کی چھت پر بھی نماز ہو جائے گی، مگر اس کی چھت پر چढنا بمعنی نہیں ہے۔

(غنیہ ص ۶۱۶ وغیرہ)

સિફ્ક તીન મસ્જિદોं કે લિયે સફર કી હદીસ માટે તરીહ

હજરતે સાથ્યદુના અખૂ હુરૈરા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ને ફરમાયા : તીન મસ્જિદોં કે રસૂલુલ્લાહ ચલી એની પ્રાપ્તિ નથી : તીન મસ્જિદોં કે સિવા ઔર કિસી તરફ કજાવે ન બાંધે જાઓ (યા'ની સફર ન કિયા જાએ) (1) મસ્જિદ હરામ, (2) મસ્જિદ નબવી ઔર (3) મસ્જિદ અક્સા.

(بخاری ج ٤٠ ص ١١٨٩)

મુફસિસરે શાહીર હકીમુલ ઉભ્મત હજરતે મુફતી અહમદ યાર ખાન એની રહણે અન્યાની તહરીર ફરમાતે હોય : યા'ની સિવા ઈન મસ્જિદોં કે કિસી ઔર મસ્જિદ કી તરફ ઈસ લિયે સફર કર કે જાના કે વહાં નમાઝ કા સવાબ જિયાદા હૈ મન્તૂર હૈ જેસે બા'જ લોગ જુમુઆ પઢને બદાયું સે દેહલી જાતે થે તાકે વહાં કી જામેએ મસ્જિદ મેં સવાબ જિયાદા મિલે યેહ ગલત હૈ. (તીન કે ઈલાવા) હર જગત કી મસ્જિદેં સવાબ મેં બરાબર હોય. ઈસ તૌજીહ (દલીલ) પર હદીસ બિલ્કુલ વાજેછ હૈ. બા'જ લોગોં ને ઈસ કે મા'ના યેહ સમજે કે સિવા ઈન તીન મસ્જિદોં કે કિસી ઔર મસ્જિદ કી તરફ સફર હી હરામ હૈ. લિહાજા ઉર્સ, જિયારતે કુબૂર વગૈરા કે લિયે સફર હરામ. અગાર યેહ મતલબ હો તો ફિર તિજારત, ઈલાજ, દોસ્તોં કી મુલાકાત, ઈલ્મે દીન સીખને વગૈરા તમામ કામોં કે લિયે સફર હરામ હોંગે ઔર યેહ હદીસ, કુરાન કે ખિલાફ હી

હોણી ઓર દીગર અહાદીસ કે ભી, રબ ઉર્જીફ ફરમાતા હૈ :

**قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ شُمْ
انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَايَةً
الْكَذِّبِينَ** (ب، ٧، ١٤٦)

તરજમાએ કન્જુલ ઈમાન : તુમ ફરમા દો, જમીન મેં સૈર કરો ફિર દેખો કે ઝુટલાને વાલોં કા કેસા અન્જામ હુવા.

“મિરકાત” ને ઈસી જગાહ ઓર “શામી” ને (બાબ) “જિયારતે કુબૂર” મેં ફરમાયા કે “ચુંકે ઈન તીન મસાજિદ કે સિવા તમામ મસિજિદેં સવાબ મેં બરાબર હૈન લિયે ઓર મસિજિદોં કી તરફ (જિયાદા સવાબ હાસિલ કરને કી નિયત સે) સર્વ મન્દૂઅ હૈ ઓર ઔલિયાઉલ્લાહ કી કબ્રોં કુયૂઝો બરકાત મેં મુખ્તાલિફ હૈન, લિલાયા જિયારતે કુબૂર કે લિયે સર્વ જાઈજ. (મિરઆતુલ મનાજીલ, જી. 1, સ. 431, ١٧٨ ص ٣٩٧ تૃઠ હિદીથ ٦٩٣, رદ્ મહતીર, ج ٣ ص ٢٤)

છુ કદમ પર નેકી ઓર ખતા કી મુઆફી

હજરતે સાયિદુના અબૂ હુરૈરા رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ફરમાતે હૈન કે મૈને ને અબુલ કાસિમ મુહમ્મદુર્સૂલુલ્લાહ કો صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ફરમાતે હુએ સુના : “જો ખા'નએ કા'બા કે કસ્ટ (યા'ની ઈરાદે) સે આયા ઓર ઊંટ પર સુવાર હુવા તો ઊંટ જો કદમ ઉઠાતા ઓર રખતા હૈ, અલ્લાહ તાયાલા ઈસ કે બદલે ઉસ કે લિયે નેકી લિખતા હૈ ઓર ખતા મિટાતા હૈ ઓર દરજા બુલન્દ ફરમાતા હૈ, યણાં તક કે જબ કા'બએ મુઅજ્જમા કે પાસ પહોંચા ઓર તવાફ કિયા ઓર સર્ફ વ મર્વહ કે દરમિયાન સઈ કી ફિર સર મુંડાયા યા બાલ કતરવાએ તો ગુનાહોં સે

ऐसा निकल गया, जैसे उस दिन, के मां के पेट से पैदा हुवा।”

(شعب الإيمان ج ٣ ص ٤٧٨ حديث ٤١١٥)

سَلَامٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ اُور کا 'بآ

عَزَّوجَلْ عَلَى نَبِيَّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
હજરતے ساھیوں نا آادم ساکھیوں لخاہ عَزَّوجَلْ عَلَى نَبِيَّنَا وَعَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
جب جنات سے ہر س دھنیا میں تشریف لایا تو رجھلے ہباد عَزَّوجَلْ
کی بارگاہ میں واقع شات و تناول کی فریاد کی۔ پس اعلیٰ خدا کی
کو کا'بے کی تا'بیر اور ہر س دھنیا کے تواریخ کا ہوکم دی�ا،
ہજراتے ساھیوں نا نوہ ناجیوں لخاہ عَزَّوجَلْ
علماء نے تک یہی کا'بہ بر کرار رہا، تڑپ نے
نوہ میں ہر س کا'بے کو ساتھے آسمان کی ترکیب علی نبیوں و علیہم الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
کی سیधے میں ٹھا لیا گیا، اب وہاں پر فریشہ تے ہر س دھنیا میں
اعلیٰ خدا کی ہباد کرتے ہیں۔ (تکمیلی کتبی، ج 3، ص 296)

ਵਿਲਾਇਤ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮੈਂ ਕਾ'ਬੇ ਪਰ ਅਨਾ

(خَصَائِصُ كُبْرَى ج ١ ص ٨٢ مختصرًا)

ਤੁਲ ਅਮੀਂ ਨੇ ਗਾਡਾ ਕਾਂਬੇ ਕੀ ਇਤ ਪੇ ਜਾਂਦਾ

તા અશ્વ ઉડા ફરેરા સૂધી શબો વિલાદત

(ଓ'କ୍ତ ନା'ଟ)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

કા'બે કી એક જબાન ઓર દો હોંટ હૈનું

શહનશાહે ખુશ પિસાલ, પૈકરે હુસ્નો જમાલ
 કા ફરમાને આલીશાન હૈ : બેશક કા'બે કી
 એક જબાન ઓર દો હોંટ હૈનું ઓર ઈસ ને શિકાયત કરતે હુઅ અર્જ કી :
 યા રખ ઉર્જોગી ! મેરી તરફ બાર બાર આને વાલે ઓર મેરી જિયારત કરને
 વાલે કમ હો ગયે હૈનું. તો અલ્લાહ ઉર્જોગી ને વહ્ય ફરમાઈ : મૈં ખુશૂઓ
 ખુઝૂઅ ઓર સજદે કરને વાલા ઈન્સાન પૈંડા ફરમાને વાલા હું જો તેરા
 ઈસ તરહ મુશ્તાક (યા'ની શૌક રખને વાલા) હોગા જિસ તરહ કબૂતરી
 અપને બન્દોં કી મુશ્તાક (યા'ની શૌક રખને વાલી) હોતી હૈ.

(معجم ઔસ્ત્રજ ٤ ص ٣٠٥ حديث ٦٠٦٦)

લશ્કરે સુલેમાન ઓર કા'બા

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદારે મકતબતુલ મદીના કી

મત્બૂઆ 561 સફહાત પર મુશ્તમિલ કિતાબ “મહૃજુણતે આ'લા
 હજરત” સફહા 130 પર હૈ : હજરત સુલેમાન કા તા'ખત
 હવા પર ઉડતા જા રહા થા જબ કા'બાએ મુઅજ્જામા સે ગુજરા તો
 કા'બા રોયા ઓર બારગાહે અહદિય્યત મેં (યા'ની અલ્લાહ ઉર્જોગી કે
 હુઝૂર) અર્જ કી, કે એક નબી તેરે અમ્બિયા સે ઓર એક લશ્કર તેરે
 લશ્કરોં સે ગુજરા ન મુજ મેં ઉતરા, ન નમાજ પઢી. ઈસ પર
 ઈશ્રાદ બારી તાલા હુવા : ન રો ! મૈં તેરા હજ અપને બન્દોં પર
 ફર્જ કરુંગા જો તેરી તરફ ઐસે ટૂંગે જૈસે પરિન્દ અપને ઘોંસલે કી
 તરફ ઓર ઐસે રોતે હુઅ દોઉંગે જિસ તરહ ઉંટની અપને બચ્યે કે

શૌક મં ઓર તુજ (યા'ની તેરે શહ્ર) મં નબિયે આખિરુગ્રામાં (صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) કો પૈદા કરુંગા જો મુજે સબ અમિયા (تَفْسِير بِغْوَى ج ٣ ص ٣٥١ ملْخَصًا) સે જિયાદા ઘારા હૈ.

કા'બા સોને કી ઝન્જરોં મેં બાંધ કર મહશર મેં લાયા જાએગા

હજરતે સચ્ચિદુના વહ્દબ બિન મુનજ્બેહ રહ્માન રહ્માન

ફરમાતે હૈને : “તૌરેત શરીફ” મં હૈ કે અલ્લાહ રૂબુલ્ બરોજે કિયામત અપને સાત લાખ મુકર્બ ફિરિશ્તોં કો ભેંગા જિન મં સે હર એક કે હાથ મં સોને કી એક ઝન્જર હોગી અલ્લાહ રૂબુલ્ ફરમાએગા : “જાઓ ! ઓર કા'બા ઈન ઝન્જરોં મં બાંધ કર મહશર કી તરફ લે આઓ ,” ફિરિશ્તે જાઓંગે ઉસે ઝન્જરોં સે બાંધ કર ખીંચોંગે ઓર એક ફિરિશ્તા પુકારેગા : “ઔ કા'બતુલ્લાહ ! ચલ .” તો કા'બએ મુબારકા કહેગા : “મૈં નહીં ચલુંગા જબ તક મેરા સુવાલ પૂરા ન હો જાએ .” ફરજાએ આસ્માની સે એક ફિરિશ્તા પુકારેગા : “તૂ સુવાલ કર !” તો કા'બા બારગાહે ઈલાહી મં અર્જ કરેગા : “ઔ અલ્લાહ ! તૂ મેરે પડોસ મં મદદૂન મુઅમિનીન કે છક મં મેરી શર્ફાઅત કબૂલ ફરમા .” તો કા'બા શરીફ એક આવાજ સુનેગા : “મૈં ને તેરી દરખાસ્ત કબૂલ ફરમા લી .” હજરતે સચ્ચિદુના વહ્દબ બિન મુનજ્બેહ ફરમાતે હૈને : “ફિર મક્કાએ મુકર્બમા રહ્માન મં દફન હોને વાલોં કો ઉઠાયા જાએગા જિન કે ચેહરે સફેદ હોંગે . વોહ સબ એહરામ કી હાલત

મેં કા'બે કે ગિર્દ જમ્મા હો કર તલ્બિયહ (યા'ની લખણેક) કહ રહે હોંગે. ફિર ફિરિશ્તે કહેંગે : એ કા'બા ! અબ ચલ. તો વોહ કહેગા : “મૈં નહીં ચલુંગા, જબ તક કે મેરી દરખાસ્ત કબૂલ હો જાએ.” તો ફજાએ આસ્માની સે એક ફિરિશ્તા પુકારેગા : તૂ માંગ, તુઝે દિયા જાએગા. તો કા'બા શરીફ કહેગા : “એ અલ્લાહ રૂંગ ! તેરે ગુનહગાર બન્દે જો ઈકહે હો કર દૂર દૂર સે ગુબાર આલૂદ મેરે પાસ આએ. ઉન્હોંને ને અપને અહલો ઈયાલ ઔર અહબાબ કો છોડા, ઉન્હોંને ને ફરમાં બરદારી ઔર જિયારત કે શૌક મેં નિકલ કર તેરે હુકમ કે મુતાબિક મનાસિકે હજ અદા કિયે, તો મૈં તુઝ સે સુવાલ કરતા હું કે ઉન કે હક મેં મેરી શફાઅત કબૂલ ફરમા, ઉન કો કિયામત કી ઘબરાહટ સે અમ્ભ ઈનાયત ફરમા ઔર ઉન્હોંને મેરે ગિર્દ જમ્મા કર દે.” તો એક ફિરિશ્તા નિદા દેગા : એ કા'બા ઉન મેં એસે લોગ ભી હોંગે જિન્હોંને ને તેરે તવાફ કે બા'દ ગુનાહોં કા ઈરતિકાબ કિયા હોગા ઔર ઉન પર ઈસરાર કર કે અપને ઊપર જહન્નમ વાજિબ કર લિયા હોગા. તો કા'બા અર્જ કરેગા : “એ અલ્લાહ રૂંગ ! ઉન ગુનહગારોં કે હક મેં ભી મેરી શફાઅત કબૂલ ફરમાઈ.” તો વોહી ફિરશ્તા નિદા કરેગા : જિસ ને કા'બે કી જિયારત કી થી વોહ દીગર લોગોંસે અલગ હો જાએ. અલ્લાહ રૂંગ ઉન સબ કો કા'બે કે ગિર્દ જમ્મા કર દેગા. ઉન કે ચેહરે સર્કેદ હોંગે ઔર વોહ જહન્નમ સે બે ખૌફ હો કર તવાફ કરતે

કા'બા શરીફ કા'બ કે બારે મેં હિલયસ્પ મા'લૂમાત સભજ ગુરૂદ
હુએ તલ્બિયાહ કહેંગે. ફિર ફિરિશ્તા પુકારેગા : એ કા'બતુલ્લાહ !

ચલ. તો કા'બા શરીફ (ઈસ તરહ) તલ્બિયાહ કહેગા :

لَبِّيْكَ اللَّهُمَّ لَبِّيْكَ، وَالْخَيْرُ كُلُّهُ، يَدِيْكَ، لَبِّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

لَكَ لَبِّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالْعِمَّةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ

ફિર ફિરિશ્તે ઉસ કો ખીંચ કર મૈદાને મહશર તક લે જાએંગે.

(الروض الفائق ص ٦٦)

બરોજે કિયામત કા'બાએ મુશર્ફા

દુલ્હન કી તરહ ઉઠાયા જાએગા

મન્કૂલ હૈ કે અલ્લાહ રૂઝબુલ ને બૈતુલ્લાહ સે વા'દા ફરમાયા
કે હર સાલ ૬૭ લાખ અફરાદ ઈસ કા હજ કરેંગે, અગર કમ હુએ
તો અલ્લાહ તાલા ફિરિશ્તોં કે જરીએ ઈન કી કમી પૂરી ફરમા
દેગા. ઔર બરોજે કિયામત કા'બાએ મુશર્ફા **زَادَهَا اللَّهُ شَرَفًا وَتَعْظِيْمًا**
પહ્લી રાત કી દુલ્હન કી તરહ ઉઠાયા જાએગા તો જિન લોગોંને
ઈસ કા હજ કિયા વોહ ઈસ કે પર્દી કે સાથ લટકે હોંગે ઔર ઈસ કે
ગિર્ડ તવાફ કર રહે હોંગે ધહાં તક કે યેહ (યા'ની કા'બા શરીફ)
જનત મેં દાખિલ હોગા તો વોહ ભી ઉસ કે સાથ દાખિલ હો
જાએંગે.

(احياء العلوم ج ١ ص ٣٢٤)

તસ્કુક હો રહે હેં લાખોં બન્દ ગિર્ડ ફિર ફિર કર

તવાફે ખાનએ કા'બા અજબ હિલયસ્પ મન્જર હે

(જોકે ના'ત)

صَلُوٰأَعَلَى الْحَيِّبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

તવાફ કે ફકાઈદ

પારછ 17 સૂરતુલ હજ આયત 29 મેં અલ્લાહ ઉર્જોજીલ કા ફરમાને આલીશાન હૈ :

وَلِيَطَّوْفُوا بِالبَيْتِ الْعَتِيقِ

(٢٩: حج، ١٧)

તરજમાં કન્જુલ ઈમાન : ઔર

ઈસ આગાંદ ઘર કા તવાફ કરે.

તવાફ કી એન્ટિદા કેસે હુદ્દ ?

મુફસ્સિરે શાહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફતી અહમદ

યાર ખાન નાન "تَفَسِّيَرَ نَدِيَّمٍ" મેં નકલ ફરમાતે હું :

(સાહિબે તફસીરે) રૂહુલ બયાન ઔર (સાહિબે તફસીરે) અજીજી ને

ફરમાયા કે જમીન સે પહલે પાની હી પાની થા. કુદરતી તૌર પર

દો હજાર સાલ પહલે કા'બે કી જગા ઈસ પર સરેદ જાગ પૈદા

હુવા કુછ રોજ મેં ઈસ કો ફેલા કર જમીન કર દિયા ગયા દ્વિજબ

ફિરિશ્તોં કો રબ (عَلَيْهِ السَّلَام) ને આદમ કી પૈદાઈશ કી ખબર

દી તો ઉન્હોંને અપના બિલાઝિત કા ઈસ્તિહકાક (યા'ની હકદાર

હોને કા દા'વા) પેશ કિયા ઔર આદમ (عَلَيْهِ السَّلَام) કી પૈદાઈશ કી

હિકમત પૂછી. મગર ઈસ જુરૂઅત કી મા'જિરત મેં તૌબા કી

નિષ્યત સે સાત બરસ અર્શો આ'જમ કા તવાફ કિયા, હુકમે ઈલાહી

હુવા કે જમીન મેં ભી ઈસી જાગ કી જગા નિશાન લગા દો જહાં

મેરે બન્દે ખતા કર કે ઈસ કે તવાફ સે મુજે રાજી કિયા કરે.

(તફસીરોખ બીજી, જિ. 1, સ. 641, ૨૩૦ ચ ।)

તવाफ में हर कदम के बदले दस नेकियां और.....

رَبُّكُمْ اللَّهُ الْعَلِيُّ عَنْهُمْ بَعْدَ
ہجرتے ساخیوں نا احمد لالا احمد بن (عمر) (عمر)
فرماتے ہیں کہ میں نے رسلوں لالا احمد کو صَلَّی اللَّہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّمَ فرماتے
سونا کہ جس نے گین کر تواہ کے سات فرے کیے اور فر دو رکعت
ادا کی تو یہ ایک گولام آجڑا کرنے کے بارا بار ہے۔ اور تواہ
کرتے ہوئے آدمی کے ہر کدام کے بعد لے ٹھس کے لیے دس نہیں بلکہ
جاتی ہے اور ٹھس کے دس گوناہ بھیتا ہیے جاتے ہیں اور دس درجات
بعلاند کر ہیے جاتے ہیں۔ (حدیث ۲۰۲ ص ۲ ج ہنبیل احمد بن)

ગુલામ અમ્રિત કરને કે બરાબર સવાબ

(المعجم الكبير ج ٢٠ ص ٣٦٠ حديث ٨٤٥)

ગુલામ આજાએ કરને કી ફરીલત

فَرَمَانَهُ مُسْتَكْشِفًا : ”جَوَ شَبَّا
مُسَلْمَانَ غُلَامَ كَوْ آجَادَ كَرَّهَا دَسَ (غُلَام) كَوْ هَرَ عَزْلَوْ كَوْ بَدَلَهَ مَنْ
أَلْتَلَاهَ لَهَ عَزْلَجَلَ (آجَادَ كَرَّنَهَ وَالَّهَ) كَوْ هَرَ عَزْلَوْ كَوْ جَهَنَّمَ سَهَ
آجَادَ فَرَمَانَهُ .“ هَذَرَتَهُ سَلَيْحُونَهَا سَارِدَ بَيْنَ مَرْجَانَهَا
فَرَمَانَهُ مُسْتَكْشِفًا : مَنْ نَهَى رَفْعَهُ تَعَالَى عَنْهُ
كَوْ دِيدَمَتَهُ آلَهَيَهَا مَنْ يَهَ هَذَدَهُ سَارِدَ بَيْنَ مَرْجَانَهَا
نَهَى رَفْعَهُ تَعَالَى عَنْهُ نَهَى آپَنَهَا سَارِدَ بَيْنَ مَرْجَانَهَا
رَفِيعَهُ تَعَالَى عَنْهُنَهَا سَارِدَ بَيْنَ مَرْجَانَهَا

ਇਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿਰਘਮ ਕੀਮਤ ਲਗਾ ਚੁਕੇ ਥੇ।

بخاری ج ۲ ص ۱۵۰ حدیث (۲۵۱۷)

રોજાના 120 રહમતોં કા નુગલ

رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا سَعَى سَعْيَهُمَا سَعَى رَبِّهِمَا سَعَى
ہجرتے ساچی دُنیا، یعنے ایجھا اس سے ریواخت
ہے کہ نبی اپنے رہنمات، شاکری اپنے عَمَّاتٍ نے یہ شرید
فرمایا : بُلْتُلَهُ رَحْمَةً كَوْنَتْ فَرِمانَهُ رَحْمَةً
120 رہنمتوں ناچیل فرماتا ہے **60** تواں کرنے والوں کے لیے اور
40 نہماں پڑنے والوں کے لیے اور **20** نہیں کرنے والوں کے لیے۔”
(الترغیب والترہیب ج ۲ ص ۱۲۳) حدیث
میں بیان کردیں کہیں لات سیکھیں ہاجیوں کے لیے ہے۔

ਪਚਾਸ ਮਰਟਬਾ ਤਵਾਫੁ ਕਰਨੇ ਕੀ ਅੰਜੀਮ ਫੁਝੀਲਦਾ

तवाफ़ नमाज़ की तरह है : हज़रते सभ्यद्वना ईज़ने अब्बास
 رَعْيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُمَا سे रिवायत है के सरवरे काएनात, शाहे भौजूदात
 مَلَكُ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُمَا وَسَلَّمَ ने صَلَّى اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ईशां फरमाया : बैतुल्लाह के गिर्द तवाफ़
 नमाज़ की तरह है सिवाए ईस के, के तुम ईस में क्लाम कर सकते हो, तो
 जो तवाफ़ में क्लाम करे तो अच्छा ही क्लाम करे.

(ترمذی ج ۲ ص ۲۸۶ حدیث ۹۶۲)

મુફ્ફિસિરે શહીર હકીમુલ ઉમત હજરતે મુફ્તી અહમદ
 યાર ખાન હાં હાં હદ્દીસે પાક કે ઈસ છિસ્સે “બેતુલ્લાહ કે
ગિર્દ તવાફ નમાઝ કી તરહ હૈ” કે તષ્ઠુત ફરમાતે હૈને : “તવાફ ભી
 નમાઝ કી તરહ બેહતરીન ઈબાદત હૈ. ઉલમા ફરમાતે હૈને કે મફ્કે
 વાલોં કે લિયે (નફલી) નમાઝ (નફલી) તવાફ સે અફ્જલ હૈ ઔર
 બાહર વાલોં કે લિયે (નફલી) તવાફ (નફલી) નમાઝ સે અફ્જલ,
 કે ઈન્હેં ઈસ ખાસ જમાને હી મેં તવાફ મુખ્યસ્સર હોતા હૈ.”

(મિરાત, જિ. 4, સ. 132)

તવાફે કા'બા કે લિયે વુગ્ઝ વાજિબ હૈ : વુગ્ઝ ન હો તો
 નમાઝ વ સજ્દાએ તિલાવત ઔર કુરઆન શરીફ ધૂને કે લિયે
 વગ્જ કરના ફરજ હૈ ઔર ખાનએ કા'બા કે તવાફ કે લિયે વુગ્ઝ
 વાજિબ હૈ.

(બહારે શરીઅત, જિ. 1, સ. 301, 302)

શાદીએ ગરમી મેં તવાફ કી ફરીલત : હજરતે અલ્લામા
 મુહમ્મદ હાશિમ ઠઠવી રَحْمَةُ اللَّهِ الْقَوِيِّ نકલ કરતે હૈને, ફરમાને
 મુસ્તફા : જિસ ને ખામોશ, જિકે ઈલાહી કે
 સાથ, શિદત કી ગરમી મેં, તવાફ ઈસ તરહ કિયા કે ન કલામ કિયા, ન
 કિસી કો ઈજા દી ઔર હર શૌંત (યા'ની ફેરે) પર ઈસ્તિલામ કિયા તો હર
 કદમ પર સત્તર હજાર નેકિયાં લિખી જાઓંગી. સત્તર હજાર ગુનાહ મહૂવ
 હંગે ઔર સત્તર હજાર દરજે બુલાંદ હંગે. (૧૦૦ પાઈ)

બરસાત મેં તવાફ કી ફરીલત : હદ્દીસે પાક મેં હૈને : જિસ ને
 બરસાત મેં તવાફ કે સાત ચક્કર લગાએ ઉસ કે સાબિકા (યા'ની પિછલે)
 ગુનાહ બખ્શ દિયે જાતે હૈને.

(قوٰتُ الْفُلُوب ح ٢ ص ١٩٨)

જબ હમ બારિશ મેં તવાફ કર ચુકે તો....: હજરતે

સાચ્છિદુના અબૂ ઈકાલ રખુણું ઈરમાતે હું કે એક મર્તબા મેં ને બારિશ કે દૌરાન હજરતે સાચ્છિદુના અનસ બિન માલિક ને સાથ બૈતુલ્લાહ શરીફ કા તવાફ કિયા. જબ હમ તવાફ મુક્કમલ કરને કે બા'દ “મકામે ઈબ્રાહિમ” પર હાજિર હું એ ઔર દો રકાતોં અદા કીં તો હજરતે સાચ્છિદુના અનસ ને હમ સે ફરમાયા કે “નાં સિરે સે અમલ શુરૂઆ કરો કયૂંકે તુમ્હારી મળિફરત હો ચુકી હૈ.” ફિર ફરમાયા કે જબ હમ ને હુઝૂરે પાક, સાહિબે લૌલાક, સચ્ચાહે અફલાક આપું ને હમ સે ચચીલી તરફ ફરમાયા થા. અ. ١٤

(ابن ماجે ج ٣ ص ٥٢٣)

આ'લા હજરત ને બારિશ મેં તવાફ કા'બા કિયા :

દા'વતે ઈસ્લામી કે ઈશાઅતી ઈદરે મકતબતુલ મદીના કી મત્ભૂઆ 561 સફાઈત પર મુશ્તમિલ કિતાબ, “મહ્કૂમતે આ'લા હજરત” સફાઈ 209 પર હૈ : જબ અવાખિરે મુહર્રમ (યા'ની મુહર્રમુલ હરામ કે આખિરી દિનોં) મેં પદ્ધતિ સિદ્ધાત હુદ્દ. વહાં એક સુલ્તાની હમ્મામ હૈ મેં ઉસ મેં નહાયા. બાહર નિકલા હું કે અથ (યા'ની બાદલ) દેખા, હરમ શરીફ પહોંચતે પહોંચતે બરસાના શુરૂઆ હું વા. મુજે હદીસ યાદ આઈ કે “જો મીંહ (યા'ની બરસાત) બરસતે મેં તવાફ કરે વોહ રહેમતે ઈલાહી મેં તૈરતા હૈ.” ફૌરન સંગે અસ્વદ શરીફ કા બોસા લે કર બારિશ હી મેં સાત ફેરે તવાફ

કિયા, બુખાર ફિર ઔદ કર (યા'ની વાપસ) આયા. મૌલાના સચિદ ઈસ્માઈલ ને ફરમાયા : “એક જઈફ હદ્ડીસ કે લિયે તુમ ને અપને બદન કી યેહ બે એહતિયાતી કી !” મેં ને કહા : “હદ્ડીસ જઈફ હે મગાર ઉમ્મીં બِحْمَدِ اللَّهِ تَعَالَى કવી (યા'ની તાકત વર) હૈ.” યેહ તવાફ બِحْمَدِ اللَّهِ تَعَالَى બહુત મળે કા થા. બારિશ કે સબબ તાઈફિન (યા'ની તવાફ કરને વાલોં) કી વોહ કસરત ન થી.

(મહ્કૂજાતે આ'લા હજરત, હિસ્સાએ દુવુમ, સ. 209)

આજ કલ બારિશ મેં તવાફ કી દુર્વારિયાં : મીઠે મીઠે ઈસ્લામી ભાઈયો ! આ'લા હજરત રَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ دُور મેં હાજિયોં કી તા'દાદ બહુત કમ હોતી થી મગાર આજ કલ કાફી બઠ ચુકી હૈ. લિહાજા બારિશ કે અન્દર તવાફ મેં ઠીકઠાક હુજૂમ હોતા હૈ, ઈસ મેં મર્દોં ઓર ઔરતોં કા ઈજિતલાત, બે એહતિયાતિયોં કી વજહ સે બે પર્દગિયોં, બે સિત્રિયોં કે મુઆમલાત, મીજાબે રહમત સે હતીમ શરીફ મેં નિધાવર હોને વાલે પાની મેં ગુસ્લ કરને વાલોં ઓર વાલિયોં કી લપક જપક વગેરા સબ કુછ હોતા હૈ, લિહાજા ઐસે મૌકા પર હાજિયોં કો ખૂબ ગૌર કર લેના ચાહિયે કે કહીં મુસ્તહબ પર અમલ કરતે કરતે ગુનાઢોં મેં ન જ પડે. અગાર ઔરતોં સે બદન ટકરાએ બિગેર બારિશ મેં તવાફ મુભિન ન હો તથ તો જાન બુઝ કર એસા કરને વાલે સવાબ કે હકદાર હોને કે બજાએ ગુનહગાર હોંગે. હાં જિન દિનોં ભીડ ન હો, મૌકા મિલને પર બારિશ મેં તવાફ કી સાચાદત ઝરૂર હાસિલ કરની ચાહિયે.

મદીને મેં ચલ્યું મક્કે કી ગલિયો મેં ફિરું યા રબ !

મેં બારિશ મેં તવાફે ખાનાયે કા'બા કરું યા રબ !

صَلُّوٰ عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

સફા મર્વહ : યેહ દોનોં પહાડ અલ્લાહ ઉર્જોગીલ કી નિશાનિયો મેં સે હોય, ચુનાન્યે અલ્લાહ તાઓલા પારહ 2 સૂરતુલ બકરહ આપ્યત નંબર 158 મેં ઈશ્વરીં ફરમાતા હૈ :

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَّابِ
اللّٰهِ حَمْنٌ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ
أَعْتَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ
يَطَوَّفَ بِهِمَا طَ وَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَإِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلَيْهِمْ ⑯
(١٥٨، البقرة: ٢)

તરજમાએ કન્જુલ ઈમાન : બેશક સફા ઔર મર્વહ અલ્લાહ કે નિશાનોં સે હોય તો જો ઈસ ઘર કા હજ યા ઉત્તરહ કરે ઈસ પર કુછ ચુનાહ નહીં કે ઇન દોનોં કે ફેરે કરે ઔર જો કોઈ ભલી બાત અપની તરફ સે કરે તો અલ્લાહ નેકી કા સિલા હેને વાલા ખબરદાર હૈ.

મર્દ વ ઔરત પથ્થર બન ગારો : મુફસિસરે શહીર હકીમુલ ઉમ્મત હજરતે મુફતી અહ્મદ યાર ખાન ઉલ્લીલે રહેલેની અન્ધાન ફરમાતે હોય : પિછલે જમાને મેં એક શખ્સ થા ઈસાફ ઔર એક ઔરત થી નાઈલા, ઉન્હોંને ખાનાયે કા'બા મેં એક દૂસરે કો બદ નિયતી સે હાથ લગાયા. અજાબે ઈલાહી સે દોનોં પથ્થર હો (યા'ની બુત બન) ગારો ઔર ઈશ્વરત કે લિયે “ઈસાફ” કો તો સફા પહાડ પર રખ દિયા ગયા ઔર “નાઈલા” કો મર્વહ પર તાકે લોગ ઈન્હેં દેખ કર યણા ચુનાહ કે ખયાલ સે બચેં, કુછ જમાને કે બા'દ જબ જહાલત કા ઓર હુવા તો લોગોંને ઇન કી પરસ્તિશ શુરૂઆ કર દી

ਕੇ ਜਬ ਸਫ਼ਾ ਔਰ ਮਰਵਣ ਕੇ ਦਰਮਿਆਨ ਫੌਡਤੇ ਤੋ ਤਾ'ਜੀਮ ਕੇ ਈਰਾਹੇ
ਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੂ ਲੇਤੇ, ਮੁਸਲਿਮਾਨਾਂ (ਸਾਹਾਬਾਏ ਤਿਰਾਮ) ਕੋ ਸਫ਼ਾ ਮਰਵਣ ਕੇ
ਦਰਮਿਆਨ ਫੌਡਨਾ ਨਾ ਪਸਾਨਦ ਹੁਵਾ ਕਿਧੂਂਕੇ ਈਸ ਮੌਜੂਦਾ ਪਰਸ਼ਟਾਂ ਔਰ
ਭੁਤ ਪਰਸ਼ਟੀ ਸੇ ਮੁਸਾਖਾਤ ਥੀ। ਤਥਾ ਧੇਹ ਆਯਤੇ ਕਰੀਮਾ ਉਤਰੀ
ਜਿਸ ਮੌਜੂਦਾ ਉਨ ਕੀ ਤਸਲਵੀ ਫਰਮਾਈ ਗਈ ਕੇ ਤੁਮਛਾਰਾ ਧੇਹ ਕਾਮ (ਯਾਨੀ
ਸਈ ਕਰਨਾ) ਰਿਆਏ ਈਲਾਹੀ ਕੇ ਲਿਧੇ ਹੈ, ਤੁਮ ਈਸ ਮੌਜੂਦਾ ਹੁਕਮ ਨ
ਸਮਯੋ।

(તફ્સીરે નઈમી, જી. 2, સ. 97)

ਬੀਬੀ ਹਾਜ਼ਿਰਾ ਕੀ ਸਈ ਕੀ ਈਮਾਨ ਅਫੁਰੋਝ ਹਿਕਾਇਤ

ہُکمے ہلائی سے ہمارتے سایدھوںا ہبراہیم بھلیلعلالاہ
علیٰ نبیتا وعلیہ الصَّلَاۃُ وَالسَّلَامُ
پانی کا مشرکیا دے کر سایدھوںا ہاجیرا اور
رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهَا
اوپنے دूध پیتے لبٹے جیگار ہمارتے سایدھوںا ہمساریل
کو بے آباؤ گیاہ میدان میں چوڑ کر واپس
تشریف لے گئے۔ میڈیا میل ہممت ہمارتے میڈیا
تشریف لے گئے۔ میڈیا میل ہممت ہمارتے میڈیا
اہماد یار بھان علیہ رحمة الھنّان فرماتے ہیں : جب تک بھرماں (یا' نی
بھجوں) اور پانی رہا ہمارتے ہاجیرا (رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهَا)
ہتھیاراں سے گزر کرتی اور فرجاند کو دूধ پیلاتی رہیں بھار پانی
بھتھ ہونے پر یاس نے ستابا، لبٹے جیگار نے بے ہیئتیا ر
رونا شروع کر دیا اپنی تو ہتھیاری فیک ن ہوئی بھار نہ رے
نہ رے کرداری دیبھی ن گاہی، ٹھیں اور سدا پر یادی کے شاید
کہیں پانی کا نیشاں بیلے بھار ن بیلہ ماءوس ہو کر نیچے
وتھیں، بھرپھٹاک کی ترکھ روانا ہوئی بھار نہ رے فرجاند پر

થી, રાહ કે કુછ હિસ્સે મેં ફરજનાન્દ સે આડ હો ગઈ તો આપ ઉસે જલ્દ તૈ કરને કે લિયે દૌડ કર ચલ્લી, ઈસ આડ સે નિકલ જાને પર ફિર આહિસ્તા ચલ્લી, યહાં તક કે “મર્વહ” પર પહોંચ ગઈ વહાં ચઢ કર ભી પાની કહીં ન દેખા ફિર “સફા” કી તરફ રવાના હુંદી. ઈસી તરફ સાત ચક્કર કિયે હર દફાઅ દરમિયાન મેં દૌડતી થીં (સફા વ મર્વહ કી સઈ ઉસી કી યાદગાર હૈ) અખીર બાર “મર્વહ” પર ચઢીં તો એક હૈબત નાક આવાજ કાન મેં પડી ! ડર કર ફરજનાન્દ કે પાસ આઈ દેખા કે વોહ રોતે મેં અપની એતિયાં જમીન પર રગડ રહે હોં જિસ સે શીરી (યા'ની મીઠે) પાની કા ચશ્મા જારી હૈ ! બહુત ખુશ હુંદી ઓર ઈસ કે ગિર્દ મિઠી જમ્મા કર કે ફરમાને લગ્યો : પામાءُ رَمَّ زَمْ (યા'ની) “એ પાની ! ઠહર ઠહર” ઈસ લિયે ઈસ કા નામ આબે જમજમ હુવા. (તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 694)

ઈસ મેં જમજમ હો, કે થમ થમ ઈસ મેં જમ જમ હો, કે બેશ

કસ્ત્રતે કોસર મેં જમજમ કી તરફ કમ કમ નહીં

(હદાઈક બાણિશા)

صَلُّوٰ عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلُّ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

મકામે ઈબ્રાહીમ : મકામે ઈબ્રાહીમ કા કુરઆને કરીમ મેં જિક કિયા ગયા હૈ ચુનાન્યે પારહ અવ્યલ સૂરતુલ બકરહ આયત 125 મેં ઈશાંદ હોતા હૈ :

وَاتَّخُنْ وَأَمِنْ مَقَامَ إِبْرَاهِيمَ
مُصْلَّى

તરજમાં કન્જુલ ઈમાન : ઔર ઈબ્રાહીમ કે ખરે હોને કી જગહ કો નમાજ કા મકામ બનાઓ.

“મકામે ઈશ્રાહીમ” જન્તી પથ્થર હૈ. હજરતે સાચિદુના ઈશ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ ઈસ પર તીન મર્તબા ખડે હુએ : (1) ઈસ મુખારક પથ્થર પર ખડે હુએ ઔર આપ કી બાહ્ય (ગૌજણે સાચિદુના) ઉપર અને ઉંચી હુંઈ સાચિદુના ઈશ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ ઈસમાઈલ કા ઉપર અને ઉંચી હુંઈ સાચિદુના ઈશ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ સરે અન્વર ધુલાયા (2) તા'મીરે કા'બા કે વક્ત જબ દીવારે ઉંચી હુંઈ સાચિદુના ઈશ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ ને સાચિદુના ઈસમાઈલ સે સે ફરમાયા : કોઈ પથ્થર લાઓ તાકે ઉસ પર ખડે હો કર દીવાર બનાઓ. સાચિદુના ઈસમાઈલ પર અને ઉપર અને ઉંચી હુંઈ સાચિદુના ઈશ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ મિલે ઔર કહા કે આઈયે મૈં આપ કો એક પથ્થર બતાઉં જો આદમ કે ઉંચી સેલામ ઈદરીસ ને “તૂઝાને નૂહ” કે ખૌફ સે ઈસ પછાડ મદ્દન દફન કર દિયા હૈ, ઈસ જગહ છોટે બડે દો પથ્થર મદ્દન હેઠળ છોટે કો તો કા'બે કી દીવાર મેં દરવાજે કે કરીબ લગા દો, કે હર તવાફ કરને વાલા ઈસ કો ચૂમા કરે યા'ની સંગે અસ્વદ ઔર બડે પર ઈશ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ એપાં દોનો પથ્થર લે આએ ઔર યેહ પૈગામે ઈલાહી ભી પહોંચાયા ઈશ્રાહીમ એપાં હુકમે ઈલાહી કે મુતાબિક સંગે અસ્વદ કો તો એક ગોશે મેં લગા દિયા

ઔર બડે પર ખડે હો કર તા'મીર કા કામ જારી કિયા જિસ કદર
ઇમારત બુલન્દ હોતી જાતી થી યેહ પથ્થર ભી ઊંચા હોતા જાતા
થા યહાં તક કે આપું તા'મીર સે ફારિગ હુએ.

(તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 680)

હોતે કહાં ખલીલો બિના કા'બા વ મિના

લોવાક વાલે ! સાહિબી સબ તરે ધર કી હે

(હદાઈકે બાણિશ)

صَلُّوٰ عَلَى الْحَبِيبِ ! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ

હજરે અસ્વદ : યેહ જન્નતી પથ્થર હૈ, હઠીસે પાક મેં હૈ : રૂકન

(યા'ની હજરે અસ્વદ) ઔર મકામે (ઇબ્રાહિમ) દો “જન્નતી યાકૃત”

હૈનું. પહોલે બહુત નૂરાની થે. અલ્લાહ તાબાલા ને ઈન કા નૂર મહૂવ

કર (યા'ની છુપા) હિયા અગાર ઐસા ન હોતા તો યેહ મશરિક વ

મગારિબ કો ચમકાતે. (તફસીરે નઈમી, જિ. 1, સ. 630) એક ઔર

રિવાયત મેં હૈ : જબ સંગે અસ્વદ દીવારે કા'બા મેં કાઈમ કિયા

ગયા તો ઉસ કી રોશની ચારોં તરફ દૂર તક જાતી થી જહાં તક ઉસ

કી રોશની પહોંચી વહાં તક હરમ કી હુદ્દુદ મુકર્રર હુંઈ જિસ મેં

શિકાર કરના મન્ન હૈ ઔર સંગે અસ્વદ કા રંગ બિલ્કુલ સર્કેદ થા

ગુજરાત્તરાં કે હાથોં સે સિયાહ હો ગયા. (ਐજન, સ. 680, 681)

હુદ્દુર સાયિદે આલમ ને ઈસે ચૂમા હૈ. ફારુકે

આ'જમ ને ફરમાયા : એ હજરે અસ્વદ ! મૈં જાનતા

હું તૂ પથ્થર હૈ, નફા વ નુકસાન કા માલિક નહીં, અગાર મૈં ને

રસૂલુલ્હાજ કો તુઝે ચૂમતે ન દેખા હોતા તો
તુઝે કબી ન ચૂમતા. (بِرَالاِمِينُ ﴿١٠﴾) ફરમાને મુસ્તાક
રોજે કિયામત યેહ પથ્થર ઉઠાયા જાએગા, ઈસ
કી દો આંખે હોંગી જિસ સે દેખેગા, જબાન હોંગી જિસ સે બોલેગા ઔર
અપને ઈસ્તિલામ કરને વાલે કે હક મેં ગવાહી દેગા.

(ત્રોડી જ ૨૮૬ ચ ૨)

હજ્રે આસવદ કી 4 ખુસ્તુસિયાત : ઈસ કા મસ કરના
(યા'ની ધૂના) ગુનાહોં કો મિટાતા હૈ અને નુભુવ્યત સે
પહલે ભી યેહ પથ્થર મુખારક શાહે ઐરુલ અનામ
કો સલામ કહતા થા ઈસ પથ્થર શરીફ કો
ક્રિક એક મર્તબા અપની અસ્લ શક્લ પર કર દિયા જાએગા કિયામત કે દિન ઈસ કા હજમ (યા'ની જસામત) જબલે અખી
કુલેસ જિતના હોગા.

(بِرَالاِمِينُ ﴿٢٢﴾ و الجامع اللطيف لابن ظهيرة ﴿٣٧، ٣٨﴾)

કાલક જળી કી સજદાઓ દર સે છુડાઓગે

મુજ કો ભી લે ચલો યેહ તમના હજર કી હૈ

(હદાઈકે બચ્છિશ)

صَلُّوٰ عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

ઈस्लाम की खूबी

فِرْمَانُهُ مُسْتَكْشَفٌ : صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 مَنْ حُسْنَ إِسْلَامٍ الْبُرُءُ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ -
 या'नी आदमी के ईस्लाम की
 खूबियों में से येह खूबी है के
 वोह बे मक्सद और कुजूल काम
 छोड़ दे. (टर्मिनी، ۱۳۲/۳: ۲۳۲۳)